

NOAH E. COTSEN LIBRARY OF
YIDDISH CHILDREN'S LITERATURE

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 13232

KINDER-DERTSEYLUNGEN

Sholem Aleichem

•

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

יידישע קינדער = ביבליאָטעק № 1.

שאַלעם = אַלייכעם

קינדער = דערציילונגען

לויט דעם גאטוראַליסטישן אויסלייג פון שאַלעם שולקין

ווי לבע - 1936

קינדער = שריפט

ערשיינט יעדע וואָך

אַבאָנאַמענטס-פּרייז: אַ כוידעש 40 גראַשן, 3 כאַדאַשים 1.20
אַ האַלב יאָר—2.40; 1 יאָר 4.80.

אַדרעס פאַר קאַרעספּאַנדענץ:

Szolem Szulkin, Wilno, Nowogródzka 85—7. ☞

אַדרעס פאַר געלט:

(דורך אַ „פּשעקאַו ראָוראַכונקאָווי“)

„Idisze Kinder-Bibliotek“, Wilno, Kartoteka 89

פּרייז 10 גראַשן.

Szolem Ałejchem

Opowiadania dla dzieci

WILNO — 1936

Drukarnia N. Rozentala. Wilno, Rudnicka 7.

דריי קעפלעך

!

א פען פון א שרייבער, זאל זיין א פענדזל פון א מאָלער
אָדער וויניקסטנס אן אפאראט פון א פאטאגראף, וואָלט איך דיר
דיר, פריינד, געטראָגן א מאטאָנע א בילד לעקאָועד שוועס, א
זעלטענע גרופע פון דריי יונגע שיינע, פּרעכטיקע קעפלעך פון
דריי אָרעמע, נאָקעטע, באַרוועסע יידישע קינדער. אַלע דריי
קעפלעך זיינען שוואַרץ, די הערעלעך געגרייזלט, די אויגעלעך
גרויסע, גלאַנצ:דע, ברענענדע, און גלייך ווי פאַרוונדערט קוקן
זיי אויף אײך איז פּרעגן ביי דער וועלט אַ קאַשע: לעמיי? איר
קוקט אויף זיי און איר באַווונדערט זיי און איר פילט זיך קעגן
זיי ווי פאַרזינדיקט, גלייך ווי איר זינט טאַקע שולדיק אין דעם,
זאָס מע האָט זיי באַשאַפן—באַשאַפן נאָך דריי איבעריקע נעפּאָ-
שעס אויף דער וועלט! ...

די דריי שיינע קעפעלעך—אַבראַמטשיק, מאַסייטשיק און
דווירקע—זיינען צוויי ברידער און אַ קליין שוועסטערל. אַבראַמ-
טשיק און מאַסייטשיק—דאָס האָט זיי דער פּאַטער, פייסט־דער
אַינבינדער, אַזוי פאַרצויגן, אויפן רוסישן שטייגער. ער זאָל זיך
ניט שעמען פאַר זיין ווייב פעסי און ער זאָל ניט זיין אַזאַ ביטע-
דער אָרעמאַן, וואָלט ער זיך אליין אויך איבערגעמאַכט דעם נאָמען
פון „פייסי דעם אַינבינדער“ אויף „פעטי פּערעפליאַטשיק“ נאָר
אַזוי ווי ער האָט אַביסל מוירע פאַר זיין ווייב פעסי און אַזוי ווי
ער איז, ניט דאָ געדאַכט, אַ גרויסער עווען, איז ער דערווייל
פאַרבליבן ביים אַלטן נאָמען „פייסי דער אַינבינדער“, ביז ס'וועט
קומען אַמאָל די גוטע צייט, יענע גליקלעכע צייט ווען עס וועט
אַלצדינג ווערן אַנדערש, אַזוי ווי בעפעל זאָגט, און אַזוי ווי קאַרל
מאַרקס זאָגט, און אַזוי ווי אַלע גוטע קלוגע מענטשן זאָגן—
דעמאָלט, אַ דעמאָלט וועט אַלצדינג אַנדערש זיין! ... נאָר ביז די

גוטע גליקלעכע צייט וועט אַמאָל קומען, מוז מען דערווייל פון אינ-
דערפרי ביז שפעט אין דער נאַכט שטיין און שניידן קאַרדאַן-פּאַפּיר,
און קלעפּן קעסטלעך, שאַכטלעך... און פייסי דער אַייבנינדער
שטייט דעם גאַנצן טאָג אויף די פיס און שניידט קאַרדאַן-פּאַפּיר,
און קלעפּט שאַכטלעך, און זינגט בייס-מייסע אַלטע און נייע יידישע
און ניט יידישע לידלעך, צום מייסטן פריילעך-טרויעריקע מיט אַ
פריילעך. טרויעריקן ניגן.

— טאַמער וואָלטו אויפגעהערט אַמאָל דייע גויאישע ליד-
לעד? אַ מענטש האָט זיך עס אַפּיסל פאַרליבט אין גוים! זינט מע
איז אַרויס אין דער גרויסער שטאָט, איז ער געוואָרן אַ גאַנצער
גוי, מ'שטיינט געזאָגט! ...

11

אַלע דריי, אַבראַמסשיק, מאָסייטשיק און דווירקע, זיינען
געבאָרן און געוואַקסן אַלע אויף איין אָרט — צווישן וואַנט און
צווישן אויוון, אַלע דריי זעען פאַר זיך אַלע טאָג איינס און דאָס
זעלבע: דעם פריילעכן טאַטן, וואָס שניידט קאַרדאַן, קלעפּט שאַכט-
לעך און זינגט ניגונים, און די פאַרוואָרגטע אויסגעטריקנטע מאַמע,
וואָס קאַכט און באַקט און קערט און ראַמט, און איז קיין מאָל
ניט פאַרטיק. ביידע זיינען זיי שטענדיק אין דער אַרבעט: די מאַמע
ביים אויוון, דער טאַטע ביי די שאַכטלעך. אויף וואָס דאַרף מען
אַזוי פיל שאַכטלעך? ... אַזוי טראַכטן די דריי שיינע קעפלעך און
קוקן שוין אַרויס, אַז ביים טאַטן זאָלן זיך שוין אַנקלייבן אַ סאַך
אַ סאַך שאַכטלעך און ער זאָל זיי נעמען אַלע אויפן קאַפּ אין ביידע
הענט—עפּשער טויזנט שאַכטלעך און זאָל מיט זיי אַרויסגיין אין
מאַרק אַריין און קומען צוריק אָן שאַכטלעך, נאָר מיט געלט פאַר
דער מאַמע און מיט בולקלעך, בייגעלעך אָדער צוקערקעס פאַר
די קינדער... אַ גוטער, אוי אַ גוטער טאַטע ביי זיי, אַ גאָלד! די
מאַמע איז אויך אַ גוטע, נאָר אַ בייזע. מע כאַפּט פון איר אָפּט
אַ זעק, אַ שטורן אין זייט, אַ דריי פאַר די אויערן. זי האָט פיינט,
אַז מע מאַכט איר אָן אַ העקדעש". זי וויל ניט, אַז די קינדער
זאָלן זיך שפּילן אין „טאַטע-מאַמע", זי וויל ניט, אַז אַבראַמסשיק
זאָל שניידן די אַראָפּגעפאַלענע שטיקלעך קאַרדאַן, אַז מאָסייטשיק

זאָל גאַנווענען פאַפּ ביים טאַטן און אַז דוויירקע זאָל באַקן ברויט
 סון זאָמער מיט וואַסער... די מאַמע וויל, אַז די קינדער זאָלן זיצן
 שטייל, סטאַטעטלעך, די מאַמע ווייס ניט, אַ מאַנים, אַז יונגע קעפּ-
 לעך אַרבעטן, אַז יונגע גישאַמעס רייסן זיך, רייסן זיך רייסן זיך—
 ווהיין?... אין דרויסן! צו דעם ליכט! צום פענסטער! צום פענסטער!

III

סאַכאַקל איין פענסטער, איין שטיקל פענסטער. אַלע דריי
 קעפלעך שלאָגן זיך פאַרן שטיקל פענסטער, און וואָס זעט מען
 דאָרט? אַ וואַנט, אַ הויכע, אַ ברייטע, אַ גראַע, אַ נאַסע וואַנט.
 שטענדיק, אייביק איז זי נאַס, אַפילע זומער... קומט אַמאָל אַהער
 די זון? געוויס, קומט אַמאָל אַהער די זון. דאָס הייסט ניט די זון
 אַליין, נאָר אַ שיינן סון דער זון. און דעמאָלט איז אַ יאָנטעוו,
 אַלע דריי שיינע קעפלעך שפאַרן זיך צום שטיקל פענסטער, קוקן
 אַרויף גאַנץ אויבן, און זעען אַ לאַנגן שמאָלן בלאַען פאַס, ווי אַ
 לאַנגע בלאַע סטענגע.

— אַז זעט איר, קינדער? אַט דאָס איז הימל!

אַזוי זאָגט אַבראַמטשיק. אַבראַמטשיק ווייס. אַבראַמטשיק
 גייט אין כיידער. ער לערנט שוין קאַמעץ אַלעף. דער כיידער
 טאַקע איז דאָ ניט ווילט, די צווייטע שטוב, דאָס הייסט, די צוויי-
 טע טיר. אַך! וואָס אַבראַמטשיק דערציילט זיך אָן פאַר כידושים
 פונם כיידער! אַבראַמטשיק דערציילט, אַז ער האָט אַליין געזען,
 ער זאָל אַזוי זען אַלדאָס גוטס. אַ גרויסן מויער פון סאַמע פענ-
 סטער פון אויבן ביז אַראָפּ. אַבראַמטשיק שווערט, אַז ער האָט
 אַליין געזען, ער זאָל אַזוי זען אַלדאָס גוטס, אַ קוימען, אַ הויכן
 קוימען און פונם קוימען גייט אַ רויך... אַבראַמטשיק דערציילט
 אַז ער האָט אַליין געזען, ער זאָל אַזוי זען אַלדאָס גוטס, אַ מאַ-
 שינע, וואָס מע גייט אויף איר אָן הענט... אַבראַמטשיק דערציילט,
 אַז ער האָט אַליין געזען, ער זאָל אַזוי זען אַלדאָס גוטס, אַ וואַנג,
 וואָס פאַרט אָן פערד... און נאָך אַזעלכע ניסים וויינעפלויעס דער-
 ציילט זיי אַבראַמטשיק פונם כיידער, און שווערט זיך, ווי די
 מאַמע שווערט זיך—ער זאָל אַזוי זען אַלדעס גוטס... און מאַיסי-
 טשיק, און דוויירקע הערן אים און זיפצן און זיינען אים מעקאַנע.

וואָס אַלצדינג ווייס אַבראַמטשיק, אַלצדינגו לעמאַש, אַבראַמטשיק ווייס, אַז אַ בוים וואַקסט. עמס, ער אַליין האָט נאָך גלייך מיט זיי, קיין מאָל ניט געזען ווי אַזוי עס וואַקסט אַ בוים. ניטאָ קיין בוימער אויף דער גאַס, ניטאָ! ער ווייס אָבער (אין כּיידער האָט ער עס געהערט), אַז אויף אַ ביים וואַקסט פייערעס, און דערפאַר מאַכט מען אויף אַ פייערע „בוירי פּרי האַאייק“. אַבראַמטשיק ווייס (וואָס ווייס ער דען ניט?) אַז קאַרטאַפּלעס, לעמאַש, אָדער או-אוגערקעס, אָדער ציבעלעס, אָדער קנאַבל וואַקסן אויף דער ערד. — און דערפאַר מאַכט מען אויף זיי „בוירי פּרי אַדאַמאַ“. אַלצדינג ווייס אַבראַמטשיק! ער ווייס נאָר — ניט, ווי און ווי-אזוי דאָס וואַקסט, וואָרעם אויף זייער גאַס איז ניטאָ קיין פעלד, ניטאָ קיין גאַרטן, ניטאָ קיין בוימער, ניטאָ קיין גרעזל, — ניטאָ! ניטאָ! אויף זייער גאַס זינען דאָ גרויסע מויערן, גראָע ווענט, הויכע קוימענס, וואָס סע גייט פון זיי אַ רויך, און פענסטערלעך אַ סאָך אין יענעם גרויסן מויער, טויונטער, טויונטער פענסטערלעך, און מאַשינען וואָס גייען אָן הענט, אין וואָגנס, וואָס פאַרן אָן פּערד — און וויי-טער גאַרניט! גאַרניט!

אַפּילע אַ פּויגעלע זעט מען דאָ זעלטן. עס פאַרבלאַנדזעט אַמאָל אַהער אַ וואַראַבייטשיק, איז ער גראָ אַזוי ווי די גראָע וואַנט. פּיק-פּיק די גראָע שטיינער. הויבט זיך אויף און פליט אַוועק... פון אויפּעס זעען זיי אַמאָל אויף שאַבעס, אַ פּעריטל אויף מיט אַ בלאַס אויסגעצויגן פּיסל. וויפּיל פּיסלעך האָט אָן אויף? — זעלבסטפאַרשטענדלעך פּיר! עלעהיי אַ פּערד! אַזוי פּאסקנט דער עלטערער אַבראַמטשיק, און אַבראַמטשיק ווייס דאָך אַלעס?... אַמאָל ברענגט די מאַמע פונם מאַרק אַ קעפל פון אָן אויף מיט אַרויסגעלאָצטע אויגעלעך איבערגעצויגן מיט אַ דין ווייס הייטל... „ס'איז טויט" — זאָגט דער עלטערער אַבראַמטשיק, און אַלע דריי קעפלעך יוקן איינס אויפּס אַנדערע מיט גרויסע שוואַרצע אויגן און זיפּזן... געבאַרן און אויפּגעצויגן געוואָרן אין דער גרויסער שטאָט, אינם גרויסן מויער, אין גרויסער ענגשאַפט, עלנט און אַרמוט, האָבן אַלע דריי קינדער קיין מאָל נאָך ניט געהאַט קיין געלעגנהייט צו זען פאַר זיך ניט קיין אויף, ניט קיין כּייע, ניט

בעהיימע, אויסער אַ קאַץ. אַ קאַץ האָבן זיי אַן אייגענע, אַ לע-
 בעדיקע, אַ גרויסע קאַץ, גראָ ווי די גרויסע גראָע נאַסע וואַנט...
 די קאַץ איז זייער גאַנץ פאַרגעניגן. מיט דער קאַץ שפּילן זיי זיך
 שאַען לאַנג, טוען איר אָן אַ פאַטשיילע אויפן קאַפּ, רופן זי
 „מעכטענעסטע“ און לאַכן, לאַכן, לאַכן אָן אַ שיר! דערוועט די
 מאַמע און טיילט זיי אַיין: שענקט זיי—דעם אַ זעץ, דעם אַ שטורך
 אין זייט. דעם אַ דריי ביים אויער. די קינדער צעגייען זיך אויף
 זייערע ערטער, הינטערן אויוון. דער עלטערער אַבראַמטישק,
 דערציילט עפעס, אין די קלענערע, מאַסיטישק און דווירקע,
 האָרן: קוקן אויף זייער עלטערן ברודער מיט גרויסע אויגן און
 האָרן. אַבראַמטישק זאָגט, אַז די מאַמע איז גערעכט. אַבראַמ-
 טשיק זאָגט, אַז מיט אַ קאַץ טאָר מען זיך ניט שפּילן, ווייל אַ
 קאַץ איז אַ טאַמע זאָך און אַ מאַזיק. אַלצדינג וויס אַבראַמטישק,
 אַלצדינג! ס'איז דעו דאָ אַ זאָך אויף דער וועלט וואָס אַבראַמ-
 טשיק זאָל ניט וויסן?

IV

אַלצדינג וויס אַבראַמטישק. אַבראַמטישק וויס, אַז ס'איז
 דאָ אַ לאַנד אַ ווייט לאַנד, זייער אַ ווייט לאַנד, וואָס מע רופט
 דאָס אַמעריקע. דאָרט, דאָרט, אין דעם אַמעריקע, האָבן זיי פריינד
 אַ סאָך און באַקאַנטע. דאָרט, אין דעם אַמעריקע, איז יידן,
 קיין איינהאָרע, גוט און פריילעך. אַהינצו אין דעם אַמעריקע,
 וועלן זיי אַריבערפאַרן, אים יירצע האַשעם, איבער-אַ-יאָר, אַז זיי
 וועלן באַקומען פון דאָרט שיפסקאַרטן אָן שיפסקאַרטן קען מען
 אין אַמעריקע ניט פאַרן, ווייל ס'איז אַ יאַם און אויפן יאַם איז
 אַ שטורם-ווינט און עס וואַרפט מיט סאַקאַנעס ניפּאַשעס—אַלצדינג
 וויס אַבראַמטישק.

אַלצדינג! אַפּילע וואָס אויף יענער וועלט טוט זיך. לעמאַשל,
 ער וויס, אַז אויף יענער וועלט איז דאָ אַ גאַן-איידין, פון יידנס-
 וועגן געוויינלעך; אין גאַן איידן און דאָ ביימער אַ סאָך מיט די
 שענסטע פּיירעס; טייכן וואָס פליסן ביימל; דימענטן און בריליאַנטן
 וואַלגערן זיך אין די גאַסן, בויג זיך אָן, נעם און שטופ אָן פולע
 קעשענעס, און ערלעכע יידן ויצן דאָרטן טאָג ווי נאַכט און לער-
 נען און האָבן האַנאָע פון דער שכינע...

אזוי דערצייילט אבראמטשיק, און ביי מאַסייטשיקן און ביי
 דווירקען ברענען די אויגעלעך, און זיינען מעקאנע זייער עלטערן
 ברודערל, וואָס ער ווייס אַלצדינג, אַלצדינג ווייס ערו אפילע וואָס
 אויפן הימל טוט זיך. אבראמטשיק שווערט, אַז צוויי מאָל אין יאָר:
 „הוישאַנאָ-ראַבאָ“ אויף דער נאַכט און שוועס אויף דער נאַכט,
 שפּאַלט זיך דער הימל. עמעס, ער אַליין האָט נאָך קיינמאָל ניט
 געזען ווי דער הימל שפּאַלט זיך, ווייל ס'איז ניטאָ ביי זיי קיין
 הימל, דערפאַר האָבן אָבער זיינע כאַוויירים געזען. זיי שווערן,
 אַז זיי האָבן אַליין געזען, זיי זאָלן אזוי זען אַלדעס גוטס. זיי
 וועלן דאָך ניט שווערן אויף אַ ליגן. ווי סאָר מען שווערן אויף
 אַ ליגן אָן עוויירע, וואָס ביי זיי אויף דער גאַס איז ניטאָ קיין
 הימל. ס'איז דאָ אַ לאַנגער שמאַלער בלאַער פּאַס, ווי אַ לאַנגע
 שמאַלע בלאַע סטענגע, וואָס קען מען אין אַזאַ שטיקל הימל זען,
 אַ כּוּך צוויי דריי קליינע שטערנדלעך מיט אַן אַפּשיין פּון דער
 לעוואַנע? און ביכדיי צו איבערצייגן זיין יינגערן ברודער מאַי-
 סייטשיק און זיין קליין שוועסטערל דווירקע, אַז סע שפּאַלט זיך
 דער הימל, גייט אבראמטשיק צו דער מאַמע, שלעפט זי פּאַרן קליידל:
 – מאַמע! אַ יע, היינט שוועס אַרום האַלבע נאַכט שפּאַלט
 זיך דער הימל!

– דעם קאַפּ וועל איך דיר שפּאַלטן
 געכאַפט אַ מיעסן פּסאַק פּון דער מאַמען, וואָרט אבראמ-
 טשיק אויפן טאַטן, דער טאַטע איז אַוועק אויפן מאַרק מיט אַ
 גאַנצן אַויצער שאַכטלען.

– קינדער? אַ נו טרעסט, וואָס וועט היינט דער טאַטע
 ברענגען אַ מאַטאַנע פּונם מאַרק?
 אזוי זאָגט אבראמטשיק און די קינדער הויבן אַן „טרעפּן“.
 וואָס וועט דער טאַטע זיי ברענגען אַ מאַטאַנע פּונם מאַרק. זיי
 רעכענען אויס, אויף די פינגער אַלצדינג, וואָס ס'איז דאָ אין
 מאַרק, אַלצדינג, וואָס אַ מענטשנס אויג קען זען און וואָס אַ
 מענטשנס האַרץ קען גלוסטן: בולקעלעך און בייגעלעך און צוקער-
 קעס-און קיינער האָט ניט געטראָפּן און איר וועט, האָב איך מוירע,
 אויך ניט טרעפּן. פייסי דער אַיינבינדער האָט געבראַכט צעטראָגן

איצטיקס מאָל ניט קיין בולקעלעך, ניט קיין בייגעלעך, ניט קיין צוקערקעס: גראָז האָט ער געבראַכט צעטראָגן; אַ פּאַק מיט גראָז. מאָדנע, לאַנגע, גרינע, שמעקנדיקע גראָזן.

און אַלע דריי שיינע קעפעלעך, אַבראַמטשיק, מאַיסייטשיק און דווירקע האָב אַרומגערינגלט דעם פּאָטער:

— טאַטע! וואָס איז דאָס, אָט דאָס דאָס אָג
— דאָס איז גרינס.

— וואָס הייסט דאָס גרינס?

— גרינס אויף יאַנטעוו, יידן דאַרפן יאַנטעוו גרינס.

— וווּ נעמט מען דאָס, טאַטע?

— וווּ מען נעמט עס? הם... אין מאַרק קויפט מען דאָס, אין מאַרק... אַזוי זאָגט דער טאַטע, און ער צעוואַרפט דאָס גרינע שמעקנדיקע גראָז איבער דער נאַר-וואָס אויסגעקערטער שטוב און ער קוועלט, וואָס ס'איז גרין און סע שמעקט, און ער זאָגט צו דער מאַמען פּריילעך, ווי זיין שטייגער איז:

— פעכי, אַ גוט יאַנטעוו דיר!

— מאַזל-טאָוו, אַ נייער העקדעש! די מאַמזירים זיינע וועלן שוין האָבן וואָס צו מיסטיקן!...

אַזוי ענטפערט אים די מאַמע ניט צופרידן ווי אַלע מאָל און שענקט ווי אַלע מאָל די קינדער דעם אַ זעץ, דעם אַ שטורך אין זייט, דעם אַ דריי ביים אויער. אַ מאָדנע מאַמע ביי זיי! קיינמאָל איז זי ניט צופרידן, טאַמיד פאַראומערט, שטענדיק פאַר-זאָרגט, פונקט דער הייפּעך פונם טאַטן?

און די דריי שיינע קעפלעך קוקן אויף דער מאַמען, קוקן אויפן טאַטן, קוקן איינס אויף דאָס אַנדערע. און אַז טאַטע-מאַמע קערעווען אָפּ אַ וויילע אויף אַ זייט, טוען זיי זיך אַ וואַרף אַלע דריי אויף דער ערד, פּאַלן צו מיטן פּאַנים צום שמעקנדיקן גראָז, קושן דאָס שמעקנדיקע גראָז, וואָס מע רופט דאָס גרינס, און וואָס יידן דאַרפן דאָס אויף יאַנטעוו און וואָס מע קויפט דאָס אין מאַרק... אַלצדינג איז דאָ אין מאַרק, אַפּילע גרינס. אַלצדינג קויפט דער טאַטע. אַלץ דאַרפן יידן און אַלצדינג האָבן יידן, אַפּילו גרינס!... אַפּילע גרינס!...

”צאָאר באַלע=כײַאים”

(געדאַנקען פון אַ באַריש יינגל)

— זאָלסט זײַן אַ ווױל יינגעלע, וואָלסטו אונדז געהאַלפן
אַנרײבן כרײן, ביז מיר וועלן פאַרטיק ווערן מיט די פיש לע-
קאוועד דעם הייליקן יאַנטעוו.

אַזוי מאַכט צו מיר די מאַמע ערעוו שוועס נאָך האַלבן
טאַג, און אין איינעם מיט דער קעכין שאַבט זי די פיש צו דער
מילכיקער סודע, נאָך לעבעדיקע, נאָך צאַפּלדיקע פיש, וואָס אַז
מע האָט זיי אַרײַנגעלייגט אין אַ שיסל, אַ גרויסע ליימענע גע-
גלייטע שיסל מיט וואַסער האָבן זיי זיך נאָך געוואָרפן.

מער פון אַלע האָט זיך געאַראָן אַ קליין קאַרעסל געבאַך
מיט אַ גרויס בייכעלע, מיט אַ קיילעכיק מוילכל און מיט רויטע
אויגעלעך. דאָס דאָזיקע קאַרעסל האָט שטאַרק כײַשעק געהאַט אַ
פּאַנים צוריק אין טײַך אַרײַן. האָט זיך עס געוואָרפן, געשפרונ-
גען פון שיסל אַרויס, געעפנט דאָס מוילכל, געפאַטשט מיטן עקל
און געשפּריצט מיט דאָס וואַסער גלייך אין פּאַנים אַרײַן: ”יינגעלע,
ראַטעווע מיך!... ראַטעווע מיך!...”

איך וויש אויס דאָס פּאַנים און נעם זיך צו דער אַרבעט
רײבן כרײן אויף יאַנטעוו, און טראַכט מיר: ”אַרעם קאַרעסל-וואָס
דו ביסט! איך קען דיר גאַרניט טאָן... אָט וועט מען דיך נעמען
צו דער אַרבעט. מע וועט דיר אַפּשאַבן, וועט מען דיך אויפטרע-
נען דאָס בייכעלע. אויסטריבערן די קישקעלעך. נאָך דעם וועט
מען דיך צעשניידן אויף שטיקלעך, אַרײַנגלייגן אין טעפּל אַרײַן,
באַזאַלצן און באַפעפּערן, אַוועקשטעלן איפּן פּייער און קאָכן אין
בראָטן און בראָטן און בראָטן און בראָטן...”

— אַ ראַכמאַנעס זאָג איך צו דער מאַמען, אַ צאָאר באַלע-
כײַאים.

— אויף וועמען אַ צאָאר באַלע-כײַאים?

- אויף די פישעלעך.
 - ווער האָט דאָס דיר געזאָגט?
 - דער רעבע.
 - דער רעבע?
 זי קוקט זיך איבער מיט דער קעכין, וואָס העלפט איר
 שאַפן די פיש און ביידע צעלאַכן זיך.
 - דו ביסט אַ נאַר און דיין רעבע איז נאָך אַ גרעסערער.
 כאַ-כאַ... רייב דעם כריין, רייב!
 אַז איך בין אַ נאַר - דאָס ווייס איך. דאָס זאָגט מיר די
 מאַמע אַלע מאָל. און דער טאַטע אויך. אין די ברידער אויך.
 און די שוועסטער אויך. נאַר אַז דער רעבע איז נאָך אַ גרעסערער
 נאַר, ווי איך - דאָס איז ביי מיר אַ נייעס.

ב

איך האָב אַ כאַווער פיניע, אַ שויכעטס אַ יינגל. בין איך
 געקומען אַמאָל צו אים צו גאַסט און האָב דערוען ווי אַ קליין
 מיידל האָט געבראַכט צו זיי צוטראַגן, אַ גרויסן גאַלאַנקן האָן,
 געבונדן די פיס מיט שטריקלעך, מיין כאַווערס פאַטער, דער שווי-
 כעט, איז געשלאָפן, און דאָס מיידל איז געזעסן ביי דער טיר
 און געוואָרט. דער האָן אַ יונגאַטש מיט ביינער, האָט זיך געריסן
 נעבאָך פון מיידלס הענט, געדריגעט מיט געזונטע פיס איר אין
 בויך אַרײַן, דערלאַנגט אַ פיק איר אין האַנט אַרײַן, אַרויסגעלאָזט
 אַלע מאָל אַ „קאַ-קאַ-קאַ“ פונם האַלדז-געפראַטעסירט ווי ווייט
 מעגלעך. דאָס מיידל איז אָבער אויך ניט געווען קיין פראַמאָך.
 האָט זי דעם האַנס קעפל אַרײַנגעלייגט צו זיך אונטערן אָרעם,
 געגעבן אים אַלע מאָל אַ שטורך מיטן עלנבויגן און אַ זאָג דערבײַ:
 - זיך אין געהאַקטע ווינדן.

און ער האָט זי געפאַלגט און געזעסן אין געהאַקטע ווינדן.
 נאָך דעם אַז דער שויכעט איז אויפגעשטאַנען, האָט ער
 געוואָשן די הענט. און אַרויסגענומען דעם כאַלעף. ער האָט מיט
 אַ ווונק געהייסן זיך דערלאַנגען דעם האָן. איך האָב דערזען, אַז
 אויפן באַרשע איז געקומען אַ נייע הויט. עס האָט זיך אים אַ

פאָנים אויסגעוויזן, אַז דאָס פינדט מען אים זפּ די געבונדענע פיס און מע לאָזט אים אָפּ פריי, צו זינע הינער, צו דער פראַסע און צו דער קאַרעטע מיט וואַסער. צום סאָף האָט אים דער שוי-כעט אַ נעם-געטאַן זיך צווישן די פיס, מיט איין האַנט פאַרריסן אים דאָס קעפל, מיט די אַנדערע אויסגעפליקט אים עטלעכע פּעדערלעך אים אַ טויווע געטאַן און געמאַכט אַ בראַכע-און ריק-מיטן כאַלעף איבערן האַלדז, אָפּגעצאַפט אַ ביסל בלוט אין אַש אַריין און אַ שלידער פון זיך. איך האָב געמיינט ער וועט צע-שאַטן ווערן.

— פיניע! דיין טאַטע איז אַ גוי — זאָג איך צו מיין כאַווער.

— מיט וואָס איז ער אַ גוי.

— ניטאָ ביי אים קיין, צאַאַר באַלע-כייאים."

— איך האָב גאַרניט געוויסט, אַז דו ביסט אַ כאַכעם-זאָגט

צו מיר מיין כאַווער און טראָגט מיר אונטער אַ גאַנץ שיינעם פּינג גלייך אונטער דעם נאָז.

ג

אונדזער קעכין איז אַ בלינדע אויף איין אויג. מע רופט זי „פרומע מיט אויגל". אַ מויד אָן אַ האַרץ. איין מאָל האָט זי אָפּגעשמיסן די קאַץ מיט קראַפּעווע דערפאַר, וואָס האָט זיך איר אויסגעוויזן, אַז די קאַץ האָט אַוועקגעשלעפט אַ לעבערל פּונם זאַלץ-ברעטל.

צום סאָף אַז זי האָט איבערגעציילט נאָך אַמאָל די אויפעס מיט די לעבערלעך, האָט זיך אויסגעלאָזט, אַז זי האָט געהאַט אַ טאַעס. זי האָט גערעכנט אַז מע האָט געקוילעט זיבן אויפעס, האָט פאַדאַרפט זיין נאָך איר כעשבן זיבן לעבערלעך, און ס'איז נאָר געווען זעקס אויפעס. און ווי באַלד אַז זעקס אויפעס, דאַרף דאָך מער ניט זיין ווי זעקס לעבערלעך. — גאַטס ניסים!... אומזיסט כווי-שעד געווען אַ קאַץ.

קענט איר מיינען אַז פרומע האָט זיך גענומען צום האַרצן, געגאַנגען מיטטאַמע איבערבעטן די קאַץ! ווייס איך וואָס-פאַרגעסן, אי זי האָט פאַרגעסן, אי די קאַץ האָט פאַרגעסן. אין אַ פאַר שאַ

ארום איז די קאץ געזעסן גאנץ סטאטעטשנע אויפן פריפעטשאַק;
און באַלעקט זיך גלייך ווי ס'איז גאַרניט געווען. ניט אומזיסט
זאָגט מען, אַ קעצענער מויאַך. איך האָב אָבער ניט פאַרגעסן.
ניין, איך האָב ניט פאַרגעסן. איך זאָג צו אונזער קעכין: „אומזיסט
געשמיסן אַ קאַץ. אומזיסט גענומען אויף זיך אַן אַוויירע - צאַאַר
באַלע-כניאים“. גאָט וועט דיך שטראָפן“.

- וועסט ניט אַוועקגיין? אָט גיב איך דיר מיט דער האַנט -

סטירקע איבערן פאַנים! ...

אַזוי זאָגט פרומע מיטן אייגל און גיט צו:

- רעבינע שעלילאָם! פון וואַנענט נעמען זיך אַזעלכע

נאַרישע קינדער אויף דער וועלט? ...

ד

דאָס איז געווען איבער אַ הונט, וואָס מע האָט אים אָפּגע-
קאַכט מיט זודיק וואַסער. טאַקע זי, די אייגענע „פרומע מיטן
אייגל“. אַך, האָט אים וויי געטאַן דעם הינכ! פריער האָט ער גע-
קוויטשעט, געשריען, געבילט מיט סאַקאַנעס נעפעש, אַיינגעלייגט
די וועלט. דאָס גאַנצע שטעטל איז זיך צענויפגעלאָפן אויף זיין
בייז ווונדער און געלאַכט, און געלאַכט. די אַלע איבעריקע הינט
וואָס אין שטעטל האָבן זיך אָפּגערופן, איטלעכער פון זיין מיסט,
און איטלעכער אויף זיין שטייגער, גלייך ווי מע פרעגט ביי זיי
אַ דייע... נאָך דעם אַז דער אָפּגעקאַכטער האָט זיך גוט אויסגע-
קוויטשעט, האָט אָנגעהויבן וואַיען אונטערהאַווקען. לעקן די
פאַרווונדעטע פעל און וויינען שטילערהייט. עס האָט מיך אָנגע-
נומען ביים האַרצן, איך גיי צו צו אים, איד וויל אים שענקען
אַ גלעט:

- נאָ, סירקאָ!

דער הונט האָט דערווען אַז איך הויב אויף די האַנט, האָט
ער זיך אויפגעכאַפט ווי נאָך אַמאָל אַן אָפּגעבדיטער, צענויפגע-
נומען דעם עק און איז אַוועק-אַוועק.

- סטאָי, סירקאָ! פרוווי איך אים אַיינשטילן מיט ווייכע

רייד-וואָס אַנטלויפסטו, נאַרעלע. איך וועל דיר דען טשעפען? ..

א הונט בלייבט א הונט. א שטומע צונג. ער ווייס ניט פין קיין „צאָאר באַלע-כניאים“.

דערוועט דער טאַטע, אַז איך פאַרע זיך מיטן הונט, גיט ער מיר אַ רעכטע פאַרציע:

— אין כײַדער אַרײַן דו הינט-שלעגער...
בין איך שוין גאַר דער הינט-שלעגער.

ה

אין דאָס איז געווען איבער צוויי פויגעלעך. צוויי פאַשעטע, קליינע פויגעלעך, וואָס צוויי שקאַצימלעך, איינער אַ גרעסערער, דער אנדערער אַ קלענערער האָבן דעדהאַרגעט. די צוויי פייגע-וועך, אַז זיי זיינען אַראָפּגעפאַלן אויף דער ערד, האָבן זיי נאָך געלעבט, געזעסן צעלאָזט די פעדערלעך, געציטערט געבאַך און געפלאַטערט מיט אַלע אייוורים.

— ריר זיך, דו מאַפּס! — האָט דאָס גרויסע שייגעצל אַ זאָג געטאָן צום קלענערן שייגעצל, און זיי האָבן גענומען די אונטער-געשלאָגענע פויגעלעך אין די הענט אַרײַן און האָבן זיי געשלאָגן מיט די קעפלעך אין בוים אַרײַן, ווי מיר אַ שטייגער שלאָגן די הוישאַנעס אין שטײַדער אַרײַן, בײַז די פויגעלעך זיינען אויסגעגאַנגען.

— וואָס טוט איר דאָס! האָב איך זיך ניט געקענט אַייני-האַלטן איך האָב זיך אַיינגעשטעלט צוצעלויפן צו די שקאַצימלעך.
— כיבאַ שטשאָ? וואָס איז דען-האַבן זיי מיר געענטפערט גאַנץ רויק — צעזש וואָראָבטשי! ס'איז דאָך ניט מער הייסט דאָס ווי פייגעלעך, פראַסטע פייגעלעך.

— אַז אַז פויגעלעך איז וואָס? אויף אַ פויגעלע איז דען ניט קיין ראַכמאַנעס, קיין „צאָאר באַלע-כניאים“?

ביידע שקאַצים האָבן זיך עפעס מאַדנע איבערגעקוקט. און גלייך ווי זיי האָבן זיך אויפגערעדט נאָך פון פריער, האָבן זיי מיך גענומען צו דער אַרבעט...

אַז איך בין געקומען אַ היים, האָט מײַן קאַפּאַטקעלע אויס-געזאָגט די גאַנצע מײַסע האָט מיר דער טאַטע מעקניאים-פאַסיק געווען לויט מײַן פאַרדינסט.

— אָפּגעריסענער נאַר! שרייט אויף מיר דער טאַטע.
מיילע „אָפּגעריסענער נאַר“ בין איך אים מויכל. פאַרוואָס
קומט מיר אָבער פעטש?! ...

7

פאַרוואָס קומט מיר פעטש? זאָגט דען ניט דער רעבע אַליין
אַז אַלע באַשעפענישן זיינען ביים אויבערשטן טייער? אַפּילע אַ
פּליג אויף דער וואַנט טאָר מען ניט פאַרטשעפען, זאָגט ער איבער
„צאָר באַלע-כייאים“. אַפּילע אַ שפּין, וואָס איז שוין אַ מאַזיק,
טאָר אויך אַ מענטש ניט האַרגענען. און ער זאָגט דאָס מיט אַ
טאַם. „ווען ס'זאָל אים קומען, זאָגט ער, מיסע, וואָלט אים גאָט
אַליין האַרגענען“...

פרעגט זיך אַ קאַשע: „גוט. ווי באַלד אַזוי, היינט לעמנט
קוילעט מען אַקסן, קעלבליעך, שאַף און אויפעס אַלע טאַג...“
און ניט נאָר בעהיימעס, כייעס און אויפעס—מענטשן האַר-
גענען זיך דען ניט איינער דעם אַנדערן? אָט בישאַס „פאַגראָם“
האָט מען דען ניט געוואָרפן קליינע קינדער, אייפּעלעך פון בוי.
דעם אַראָפּ? ...

האָט מען דען ניט געהאַרגעט אונזער שאַכנס מיידעלען—
פּערעלע האָט זי געהייסן.—און נאָך ווי אַזוי געהאַרגעט!...

אַך, ווי איך האָב ליב געהאַט דאָס קינד? און ווי דאָס
קינד האָט מיך ליב געהאַט? פעטער „בעבעבע“ פלעגט זי מיך
רופן—איך הייס וועלוועלע—און רייסן מיך ביי דער נאָז מיט אירע
קליינע זיסע דינע פינגערלעך...

צוליב איר, צוליב פּערעלען רופן מיך שוין אַלע „פעטער
בעבעבע“.

— אָט גייט דער „פעטער בעבעבע“ וועט ער דיך נעמען
אויף די הענט.

פּערעלע איז געווען אַ קראַנק קינד. דאָס הייסט אַזוי איז
זי געווען נישקאַשע, נאָר גיין האָט זי ניט געקענט. ניט גיין ניט
שטיין. נאָר זיצן. פלעגט מען זי דאַרפן טראָגן אויף די הענט—אין

